

Vlastivědné LISTY 167

ŘÍJEN 2024

PŘÍLOHA ODERSKÉHO ZPRAVODAJE

30 let Historicko-vlastivědného spolku v Odrách

V letošním roce slaví Historicko-vlastivědný spolek v Odrách (dále jen „HVS“) 30. výročí od založení. Ač by se mohlo zdát, že 30 let není tolik, mnoho pamětníků významné události z roku 1994 už bohužel není mezi námi. O založení a počátcích HVS napsal obsáhlý článek Petr Lelek ve Vlastivědných listech č. 70, které vyšly v prosinci roku 2009. Proto prvních 15 let prolétneme jen stručně a věnovat se budeme hlavně druhým 15 letům.

Vznik HVS iniciovalo několik členů Základní organizace Českého svazu ochránců přírody z Oder. Mezi hlavní důvody vzniku spolku bylo nedostatečné povědomí občanů Oder o historii Oderska, nedostatečná evidence památek místního významu nebo chybějící informace pro turisty v Oderských vrších. Významným důvodem také byla absence instituce shromažďující dokumenty a ostatní materiál z historie Oderska. Pokud se na tyto důvody vzniku spolku podíváme s odstupem třiceti let, musíme konstatovat, že činnost HVS určitě předčila očekávání zakládajících členů.

Vznik spolku a členská základna

Ustavující schůze se uskutečnila 31. 3. 1994. Zúčastnilo se jí 15 členů: Alois Běhálek, Jan Černý, František Eliáš, Miroslava Horáčková, Pavel Kašpar, Jan Král, Petr Lelek, Martina Miková, Emil Mateiciuc, Zdeněk Mateiciuc, Karel Rozum, Petr Šustek, Josef Václavík a Květoslav Wiltsch. Prvním předsedou byl zvolen Alois Běhálek. Zpočátku měl HVS 14 členů, ale postupně se členská základna rozrůstala. Při patnáctém výročí spolku bylo členů již 18, v současné době má HVS 25 členů. Nejmladšímu je 33, nejstaršímu pak 91 let. Předsedy spolku postupně byli Alois Běhálek, Petr Šustek, Radomil Bazala, Květoslav Wiltsch, současným předsedou je Jakub Zeman. Výbor spolku doplňuje Miroslava Horáčková a Jiří Kucharz. Činnost členů HVS není oceňována jen veřejností, nýbrž i vedením města. V roce 2021 obdrželi čtyři členové spolku Cenu starosty města.

Schůze spolku v roce 2019.

Depozitář spolku

Na začátku existence měl HVS problém s prostory. První léta se spolek scházel na půdě městského úřadu. Později vedení ZŠ Komenského nabídlo místnost v tzv. Malé budově. Mezitím členové přemýšleli, jak z provizorního řešení přejít k prostorům stálým. V prosinci 2008 založili bratři Mateciucové spolek Rolleder. Tomu se podařilo v roce 2011 získat dotace z programu ROP, za které se zrekonstruovala budova Katovny. V roce 2013 se tak depozitář HVS mohl přesunout do nového. Zde postupně vznikla spolková místnost, výstava archeologických nálezů, expozice Prutníčků, a expozice městského práva. Na tento úspěch se podařilo navázat v roce 2014,

Depozitář v Malé budově ZŠ Komenského v roce 2010.

Katovna před rekonstrukcí v roce 2012

Rekonstrukce Katovny v roce 2013.

Slavnostní otevření Katovny v roce 2014.

Otevření Muzea česko-německého porozumění.

Expozice Muzea česko-německého porozumění.

kdy spolek Rolleder získal dotaci Evropské unie. Za ty byl opraven vedlejší dům, kde vzniklo Muzeum česko-německého porozumění, později také místnost, která seznamuje návštěvníky s tím, jak vypadal byt německého obyvatele Oder. Od dubna 2014 jsme zavedli pravidelné návštěvní dny v Katovně, a to ve středu a v sobotu, od dubna do října. Průvodce dělají Miroslava Horáčková a Květoslav Wiltsch. Katovna ovšem není jen neživé muzeum, budova dnes slouží pro schůzky různých oderských spolků. Díky každoroční podpoře od města mohou spolky prostory využívat zdarma. V Katovně také pravidelně probíhají přednášky věnované historii, přírodě, cestování a dalším zajímavým tématům.

Publikační činnost

Spolek se od začátku pustil do intenzivní práce. Významným počinem bylo založení samostatné přílohy Oderského zpravodaje – Vlastivědných listů. Redakční radu dlouho tvořili Jan Král, Petr Šustek a Petr Lelek. Vlastivědné listy pokračují dodnes, kdy si můžeme přečíst 167. číslo. Kromě toho členové přispívali do časopisů Oderské Vrchy a Poodří, zpravodaje Archeologie Moravy a Slezska a také Numismatických listů Národního muzea v Praze. Podíleli se na překladu a vydání Rollederovy kroniky.

Z publikací, které vydal HVS, můžeme uvést například Kroniku železničních tratí okresu Nový Jičín (1995), Řeka Odra – Evropský veletok (2013), Památky na trase

Křest knihy Horní Poodří v roce 2017.

Křest knihy Horní Poodří v roce 2017.

Oderské mlýnice (2013), Pověsti Oderska (2014), Dřevořez v Odrách (2016), Rostliny Oderských vrchů od jara do zimy (2016), Vlastivědné zajímavosti horního Poodří (2017), Průvodce oderským hřbitovem (2018), Pohledy do minulosti oderského hřbitova (2020), Kořeny rodu Rolleder (2020).

Archeologické výzkumy

Mezi členy HVS je mnoho amatérských archeologů a badatelů. Během třiceti let prozkoumali všechny významné lokality spojené s počátky osídlení na Odersku. Jako jedni z prvních v Moravskoslezském kraji si pořídili detektor kovu. Díky němu a důkladnému studiu historických listin se jim podařilo objevit mnohé pro odborníky neznámé archeologické lokality. Za třicet let se podařilo nashromáždit obrovskou sbírku nálezů, které jsou v současné době zkoumány a evidovány odborníky ze Slezské zemské univerzity v čele s Mgr. Peterem Kováčikem. Tato činnost vyvrcholila v roce 2002 vydáním knihy *Neznámé archeologické nálezy z Oderska*. V současné době jsou nejzajímavější archeologické nálezy vystaveny v Katovně, do budoucna se počítá s jejich předáním a vystavením v Muzeu Oderska.

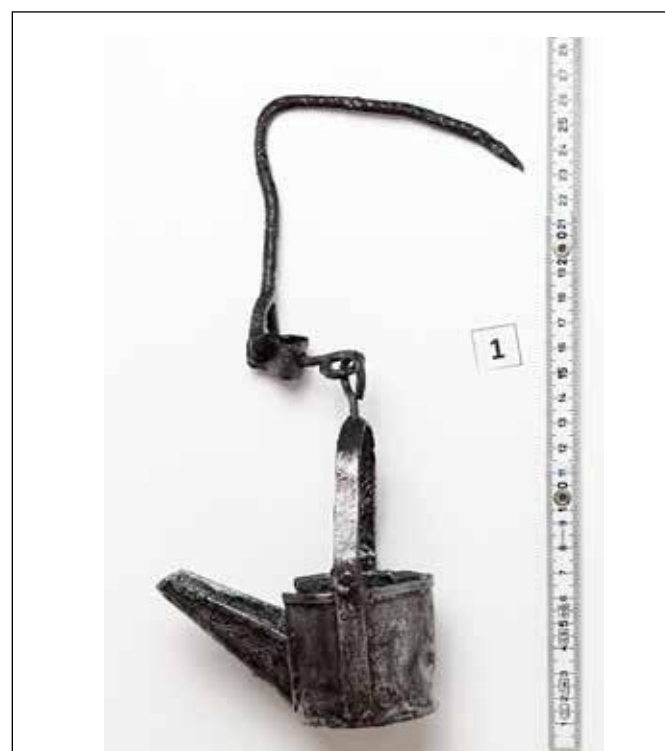
Nález dvojkolí důlního vozíku u Flascharova dolu 2015.

Archeologické nálezy z lokality Babí hrádky.

Archeologické nálezy ze Zaječího chodníku 2009.

Kahan Slezský vrabčák nalezený ve Flascharově dole.

Archeologický průzkum u Koňské studánky v roce 2010.

Cikánský perkelt v roce 2019.

Výstavy a expozice v Katovně

Po celou historii HVS se její členové snaží přiblížit historii také pomocí výstav a expozic. První výstava pod hlavičkou HVS byla věnována výročí 105 let železniční trati Suchdol nad Odrou – Budišov nad Budišovkou. Poslední pak je expozice věnovaná historii praní, která je momentálně k vidění v přízemí Katovny. Témat bylo za těch 30 let mnoho, namátkou: Horniny a nerosty Nížkého Jeseníku a jejich těžba, František Šustek, František Macek, vlastivědné zajímavosti na Odersku, Cihlářství na Odersku, Loupežník Šimák, Zapomenuté hřbitovy Libavska nebo výstava fotografií k osmdesátinám Jindřicha Kunce.

Historické dny

Už od vzniku spolku se členové zabývali tím, jak nejlépe přiblížit historické události široké veřejnosti.

Nakonec došli k závěru, že nejlepší bude živá historie. Protože je historie města spjata s husity, bylo téma jasné. V roce 2001 se poprvé uskutečnily Historické dny. Hlavním programem byl vždy „souboj“ dvou oderských základních škol. Žáci ZŠ Pohořská představovali husitské vojsko, žáci ZŠ Komenského pak byli oderští páni společně s křižáky a Šternberky. Po odborné stránce jsme spolupracovali s Tomášem Mateciucem a jeho šermířským spolkem Svobodní sedláci. Poslední Historický den proběhl v roce 2008. Poté se pro nezáměr vedení města nepodařilo další ročník uspořádat. Na Historické dny jsme navázali v roce 2017, kdy jsme uspořádali v areálu Katovny Den s katem, na kterém jsme spolupracovali s historickou skupinou Ordál. V dalším roce se Dne s katem zhostili pouze členové HVS. Další historická témata následovala: Cikánský perkelt, Valašský den a Ukrajinský den.

Historické dny v roce 2004.

Den s katem v roce 2018.

Valašský den v roce 2019.

Beseda s Fedorem Gálem v roce 2020.

Přednášková činnost

Od otevření opravené Katovny vznikl nový prostor pro přednášky pro veřejnost. Přednáší nejenom členové HVS, ale také externisté, které zveme z celé republiky. Témata nejsou pouze historická, ale také cestopisná, vlastivědné zajímavosti, záhady nebo příroda. Veřejnost zapojujeme do besed o historii města s pamětníky důležitých událostí. Členové spolku pořádají komentované vycházky. Zabýváme se také orální historií, tedy zaznamenáváním vzpomínek doposud žijících pamětníků.

Opravy drobných památek na Odersku

Jedním z hlavních důvodů pro vznik HVS byla starost o drobné památky na Odersku. Této činnosti se členové spolku věnovali pod vedením Františka Eliáše. Postupně se během let 1994 až 2002 podařilo na Odersku opravit 48 křížů, 7 božích muk a 17 kapliček. Od roku 2002 se ochrana památek přesunula na profesionální úroveň v režii města a okolních obcí. A tak už dnes nejsou drobné památky ostudou našeho okolí, ale naopak se stávají dominantami krajiny, kde se poutník rád zastaví a odpočine si v uspěchané době.

Spolupráce s dalšími spolky

Pro činnost každého spolku je důležitá také spolupráce s jinými spolky a organizacemi. Jen pouhý výčet všech by vydal na několik stránek. Tak snad jen stručně a abecedně: Alte Heimat Kuhländchen, Česká archeologická společnost, Česká numismatická společnost, Český svaz ochránců přírody, Klub přátel Suchdola nad Odrou, Klub rodáků Suchdola nad Odrou, Krajina břidlice, MORAVIAN Historicko-vlastivědná společnost, Muzeum Novojičínka, Okrašlovací spolek Lubavia, Slezská univerzita, Slezské zemské muzeum, Státní okresní archiv Nový Jičín, Vlastivědné muzeum v Olomouci, Vlastivědný spolek Oderské vrchy, Western klub a mnoho dalších.

Současnost a budoucnost spolku

Za 30 let činnosti HVS se do chodu spolku zapojilo aktivně 45 členů. Všichni si zaslouží poděkování za vše, co udělali pro náš spolek. Každý přispívá svou troškou do mlýna. Někdo bádá v archivech, někdo provádí v Katovně, někdo rozvíjí spolupráci s dalšími spolky. Důležité jsou také vzpomínky jednotlivých členů, z nichž mnozí žijí v Odrách celý svůj život a už toho zde dost zažili. HVS není uzavřená společnost, rádi mezi sebou přivítáme nové členy. Scházíme se pravidelně každý měsíc, vždy druhý pátek v měsíci od 16:00 hod. v Katovně. Jste srdečně zváni.

*Ing. Jakub Zeman,
předseda Historicko-vlastivědného spolku v Odrách*

Komentovaná prohlídka u bašty v roce 2009.

Komentovaná prohlídka oderského hřbitova v roce 2014.

Oprava vodního jeřábu v Klokočově v roce 2000.

Vlastivědná vycházka za oderskými rodáky v roce 2012.

Kladení kytic u Památníku padlých 7. 5. 2020

Výprava na Avarskou mohylu v roce 2004.

Beseda s Jindřichem Machalou v roce 2015.

OSLAVY VÝROČÍ **30** LET OD ZALOŽENÍ
HISTORICKO-VLASTIVĚDNÉHO SPOLKU V ODRÁCH

2. 11. 2024
13:00 - 17:00

Katovna
Odry

promítání
a výstava fotografií

beseda s členy HVS
medailonky členů

CESTOVATELSKÁ PŘEDNÁŠKA MANŽELŮ POULÍKOVÝCH

Indie
ZEMĚ PROTIKLADŮ
úterý 8. 10. 2024
v 17:00 hodin
KATOVNA ODRY

Říká se, že když do Indie zavítáte poprvé a na vlastní pěst, budete ji buď milovat nebo nenávidět. Jsou to však příliš vzdálené protiklady a naše pocity a dojmy jsou po první návštěvě rozhodně někde mezi. Na kolena nás dostaly památky tak dokonalé a krásné, že jsme si je ani ve snu nedokázali představit. Protikladem k té vši kráse bylo neskutečné množství lidí, všudypřítomný hluk v ulicích a také špína a odpadky. To vše prosceno spiritualitou, barevností, pachy, vůněmi i chutěmi. Protikladem je i sever a jih země a právě na sever Indie se tentokrát společně vydáme.